

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXVI. Ab usura liberi sunt Montes Pietatis, tam Italici, quàm
Belgici, & mixti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

piam causam. Quia in sensu obvio nihil amplius sonant verba ipsius.

CAPUT XXXV.

Qui bonâ fide contractum fecit usurarium, quem si scivisset non esse justum, alium fecisset contractum justum, v. g. societatis, non potest auerarium supra sortem retinere titulo lucri cessantis ex tali justo contractu, si ab initio nullo modo cogitaverit de isto alio contractu justo.

407 **C**ontrarium asserunt Sa verbo *usura* n. 8. Tannerus hic q. 4. disp. 7. dub. 3. Sanctarellus q. 46. p. 1. Verricelli qq. Moral. tr. 4. q. 2. Tamburinus l. 8. in Decal. tr. 3. c. 8. s. 3. n. 21. Diana p. 11. tr. 7. resol. 24. Quia dum bonâ fide contrahit, & absque voluntate contrahendi sub usura, implicitè vult alium inire contractum justum, ex eoque percipere lucrum. Sed contrâ: 1°. si à principio nullo modo cogitaverit de alio contractu justo, quomodo implicitè eum voluit, cum nihil voluit, quin præcognitum?

408 2°. alius ille contractus iniri non potest absque consensu mutuarii, qui censi nequit consentire ad solvendum interestè lucri cessantis ex alio contractu, si hoc nullo modo fuerit ipsi propositum, sed solum mutui pretium.

409 3°. contractus justus, v. g. societatis, nullo modo includitur in contractu usurario quem fecit. Igitur absque fundamento dicitur voluisse justum, dum bonâ fide voluit injustum, seu usurarium. Quod enim bonâ fide faciens contractum injustum, ideò faciat, quia credit justum, & sic habeat affectum ad justitiam. Nihil est. Quia aliud est habere affectum ad justitiam existimatam contractus usurarii; aliud ad justitiam veram contractus societatis v. g. in illo non inclusi; nec qui vult primum, implicitè vult secundum.

410 Quod etiam usurariè mutuans, ut supra, animo ita affectus sit, ut si sciret usurariè se contrahere, alio modo justo contrahere vellet. Ipsum non magis juvat. Quia conditionalis illa nihil hic & nunc ponit in re. Aliàs simili ratione lucrum retinere posset, qui malâ fide contractum usurarium iniisset; saltem in casu quo modo justo contrahere voluisset, si eum cognovisset.

411 Admittit quidem hoc Verricelli loco citato. Sed quâ probabilitate, ipse viderit: si enim ito casu excusabilis esset, omnis usurarius excusari posset, omneque ex contractu usurario lucrum palliari: cum nullus sit usurarius contractus, qui alio justo modo cum eodem vel alio contrahente fieri non potuisset.

412 Denique Authores, quos impugnamus, frustra allegant venditorem, qui bonâ fide vendidit aliquid pretio plus vel minus justo

(v. g. duodecim, vel octo quod valet decem) posse contractum reducere ad justum. Hoc enim ideò potest, quia contractus ille ex toto non fuit injustus, sed ex parte duntaxat. Cui nihil simile in præfenti.

CAPUT XXXVI.

Ab usura liberi sunt Montes Pietatis, tam Italici, quam Belgici, & mixti.

Mons Pietatis est notabilis cumulus pecuniarum, vel alterius rei mutuabilis, v. g. frumenti, collectus ad subveniendum necessitati indigentium, per mutuum, & ad impediendum ne usuris opprimantur. Alius est collectus ex puris eleëmofynis; alius collectus ex pecuniis ad censum levatis; alius mixtus, sive collectus partim ex eleëmofynis, partim ex censibus.

Montes Pietatis primi generis originem habuerunt Perusii, in Italia, & ideò *Italici* vocantur. Ibi namque quidam Concionatores hortati sunt fideles, & Magistratus, ad subveniendum necessitatibus pauperum, per pias eleëmofynas, & legata, ex quibus conflaretur notabilis pecuniarum cumulus, quæ mutuo sub certis darentur conditionibus. Quarum 1^a. erat, ut mutuum solis daretur pauperibus istius loci. 2^a. ut in certa duntaxat quantitate, v. g. non ultra centum libras. 3^a. ut non nisi ad certum tempus, v. g. ad annum. 4^a. ut mutuarii darent pignus, ne cumulus defectu restitutionis fortis exhauriretur. 5^a. ut aliquid insuper moderatum solverent pro expensis Ministrorum, quibus cura esset Montes custodiendi, pignora recipiendi, & suo tempore restituendi, atque ex præfato cumulo indigentibus promptè mutuandi. 6^a. ut, si fors præfixo tempore non restitueretur, pignora venderentur, detractisque sorte, ac stipendio Ministrorum, residuum pretii mutuarii restitueretur.

Dictarum eleëmofynarum defectu alterius generis Montes anno 1619. sub Principibus Alberto & Isabella in Belgio erecti sunt, ex levata utique (ex indulto Principum, ac Magistratum) ingenti summa pecuniarum ad censum annum, ex quibus per mutuum cuius subveniretur indigenti, cum onere pendendi aliquid, tum pro solutione censuum, quibus Mons gravaretur; tum etiam pro expensis Ministrorum, erectione, & reparatione domûs, &c. Et isti vocantur *Montes Belgici*.

Inventus est alius quoque modus subveniendi pauperum indigentia per mensas, ut vocant, scænebres Mercatorum, seu Lombardorum, qui, habitâ facultate Principum, publicam aperiunt mensam, ex notabilique summa pecuniæ propriæ, alias in censum justum, vel negotiationem applicandæ, cuius indigenti mutuum præstant, sub iisdem ferè conditionibus, quæ servantur in Montibus Pie-

- tatis secundi generis, cum hoc tantum discrimine, quod Lombardi insuper exigant auctarium aliquod pro Praefecto mensae, in gratiam pauperum alio lucro justo, carentis. Quod auctarium olim erat semissis in hebdomada, pro qualibet libra Flandrica; nunc verò quadrans cum medio, prout Bertrandus Loth testatur de casib. Belg. tr. 9. q. 1.
- 417 Montes Pietatis primi generis licitos, & ab usura immunes esse, conveniunt Authores (exceptis saltem Cajetano & Soto) tum quia eos approbavit Leo X. cum Concilio Lateranensi, cujus Bullam refert Wigers hic c. 7. dub. 2. n. 6. Tum quia inter loca pia numerantur à Concilio Tridentino sess. 22. de reform. c. 9. Tum quia in illis auctarium non exigitur titulo mutui, sed alio supradicto titulo justo.
- 418 Montes etiam Pietatis secundi & tertii generis liciti sunt. Primò, quia etiam in illis auctarium non exigitur titulo mutui, sed titulo indemnitas Montium, & mercedis Ministrorum; quorum opera, uti & Montium conservatio, seu indemnitas, cum ordinetur in commodum, utilitatemque accipientium mutuum, ut in omni eventu paratam ad sua negotia pecuniam statim invenire possint, absque necessitate recurrendi ad usurarios, cum majori suo ac Reipublicae detrimento; æquum est ut pro ea aliquid à mutuatariis accipiant; quia qui sentit onus, debet & commodum sentire.
- 419 Secundo, cum Montes illi publicè erecti sint autoritate, in commune bonum, Principes, tamquam Patres communitatis, habentique dominium eminentiale in bona subditorum, supplere censentur, siquid aliunde ad eorum justitiam fortè deesset, Montibusque concedere jus in auctarium, non titulo mutui, sed communis boni, & contributionis in illud.
- 420 Tertio, cum Montes illi obligentur quibuscumque petentibus mutuare, omnique curâ fatigare, ut ad hoc paratam semper habeant pecuniam, pro illa obligatione & cura, utpote mutui antecedente, aliquid exigere licet. Nam si ego mutuare non possem, nisi me multiplici antecederet curâ fatigando, in parandaque ad hoc pecunia expensas faciendo, hoc titulo aliquid exigere possem, inquit Toletus l. 5. c. 8.
- 421 Difficultas quidem esse potest quoad auctarii quantitatem, quam Montes exigunt: sed cum eam non exigant nisi publicè autoritate, quâ eorum indemnitas simul cum aliis dictis titulis tanti aestimatur, non est quòd isto ex capite arguantur: maxime cum videamus, eâ quantitate non obstante, Montes depauperari, potius quam ditescere.
- 422 Unde Belgicos etiam Montes approbarunt octo Episcopi pro eorum discussione anno 1619. Mechliniæ congregati, sicut & præcipui Theologi Belgii, tam Lovanenses, quam Duacenses.

Sed quid de Lombardis, de quibus num. 414. nec ipsi de usura jure arguuntur. Quia cum Montibus secundi generis conveniunt in oneribus parandæ, & conservandæ pecuniae, ad sublevandam indigentiam cujuslibet mutuum petentis; solumque differunt in eo quòd auctarium exigant ratione lucri quod mensæ Praefecto cessat occasione congregationis & aservationis pecuniae ad mutuum cuilibet præstandum; Montes verò secundi generis ejus loco idem ferè auctarium exigant ratione censuum, quibus gravantur ad subveniendum indigentibus per mutuum.

Unde Bertrandus Loth refert Bullam Sixti V. ad Carolum Emmanuelem, Sabaudiae Ducem, quâ mutuatoribus publicis in ejus terris permittit quotannis accipere octodecim in centum. Pro qua quantitate, quæ alias videri potuisset excessiva, credibile est, peculiare circumstantias eam justificantes adfuisse. Neque enim tantus excessus alibi permittitur. Et idè usurarii olim fuerunt Lombardi illi, qui (teste Lessio c. 30. n. 194.) 33. 44. & 45. in centum aliquando exegerunt. Quod nunquam fecerunt Lombardi, autoritate Caroli V. Philippi II. & Philippi IV. in Belgio admissi, hæc conditione, quòd non acciperent nisi 15. circiter in centum, nec superfluum pignorum venditorum sibi retinerent, sed domino comparenti, vel certè pauperibus restituerent. Quos cum Doctoribus Duacensium Universitatis fusè excusat Loth q. 1. & 2.

Ex dictis facile est respondere ad ea quæ objici solent. Titulum enim lucrandi aliquid diximus non esse mutuum, sed 1º obligationem, de qua n. 418. 2º. titulum boni communis, ob quod statuerunt Principes, ut præsentibus pauperes amplius solverent, quam futuri, ut, diminutâ paulatim auctarii quantitate, facilius ipsis succurri posset. Præsentibus namque pro futuris autoritate publicè, ob commune bonum, gravari posse, constat ex erectione operum publicorum, pontium, fontium, fluminum, &c. Quòd si Montes aliqui ex auctariis accrescant, non tam sibi, quam pauperibus accrescant, in quorum sublevamen instituti sunt. Nec tam per se, quam per accidens accrescant: cum enim vix determinari possit quantitas auctarii præcisè necessaria ad Montium conservationem (attentis circumstantiis temporum, locorum, &c.) eorum conservatio postulat, ut potius exigatur majus quam minus. Quòd si exinde contingat melioratio aliquorum Montium, melioratio ista cedet equidem in commune bonum indigentium: nam quò meliores erunt, eò minus exigent, & paulatim diminuetur auctarium; sicut & in casu quo Montes meliorabuntur ex piorum eleemosynis, & applicatis sibi (tamquam locis piis) pignorum venditorum superfluis.

Saltem (inquies) pro conservatione Montium nihil exigi potest. Quia mutuantis, non

non mutuatorum est conservare pecuniam suam. Respondeo ita esse, dum pecunia primario, & ultimatè ordinatur in privatum bonum mutuantium: secus, dum primario, & ultimatè ordinatur in commune bonum mutuatariorum, prout ordinatur pecunia Montium.

CAPUT XXXVII.

Usurarius non acquirit dominium, etiam transiens, usurarum.

427 **I**Ta S. Thomas q. 78. a. 3. in corp. & ad 3. S. Bonaventura in 4. dist. 15. a. 2. q. 1. & alii communiter contra Scotum in 4. dist. 15. q. 2. a. 3. ad 2. Paludanum ibidem a. 5. & nonnullos alios dicentes, usurarium quidem juxta *L. nunquam* ff. de acq. rer. dom. non acquirere usurarium dominium permanens & absolutum ab onere reddendi; secus dominium transiens & reddendum. Primo, quia dominium transiens benè transfertur absque titulo justo, ut patet in venditione pretio supra summum, quâ venditor acquirit dominium saltem transiens, istius excessus pretii, sine justo tamen titulo.

Secundò, ex venditione rei furtivæ, licet injustâ, fur acquirit dominium transiens pretii. *L. qui vas* ff. de furtis.

Tertiò usurarum acceptio non est furtiva. Igitur est dominii translativa. Antecedens probatur, ex eo quòd usuræ non accipiuntur invito domino: utpote qui eas voluntariè dat, & ultrò tradit.

Quartò voluntas, quâ mutuarius libere solvit usuras, cum acceptatione mutuantis, sufficit ad dominium in ipsum transferendum, saltem transeunte, & cum onere restituendi; prout in simili patet ex voluntate, quâ viator, coactus à latrone, dat ipsi burfam suam, ad evadendam mortem sibi aliàs comminatam.

Quintò si usurarius non esset dominus usurarum, omnes contractus ex pecunia usuraria ab ipso facti, irriti essent. Hoc autem concedi non potest: quia si de istiusmodi pecunia emat agrum, hic erit ipse, juxta *D. Thomam* hîc a. 3. ad 2.

428 Nihilominùs assertionis nostræ veritas probatur 1º. quia nunquam nuda traditio dominium transfert, nisi præcesserit venditio, aut justa aliqua causa. *L. nunquam* citata, cujus verba, cum generalia sint & indistincta, generaliter & indistinctè accipienda sunt, ut non solum procedant de dominio absoluto & permanente, sed de dominio quocumque, etiam transeunte. Lex enim generaliter loquens, generaliter est intelligenda; & ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus. *L. de pretio* 8. ff. de public. in rem act. *L. 1. §. si quis* ff. de exercitoria. *L. 7. C. de condit. ob causam. L. 1. §. generaliter* ff. de legat. præstand. Et

cap. 22. de privileg. Et ibi Glossa, & Justitiæ ac Canonistæ passim.

2º. dominium, sive permanens, sive transiens, est jus quoddam, & quidem jus in re. Atqui jus, etiam transiens, ex injuria nasci non potest, magis quàm virtus ex vitio, justitia ex iniquitate.

3º. usurarius est fur cap. *si quis usuram* 430 14. q. 4. quia scilicet usura est furti species: usurarius namque rei usurariæ dominium sibi invito usurpat domino: utpote qui sic consentit in ejus traditionem, ut in dominio non consentiat translationem, prout infra videbitur. Atqui fur rei futuræ dominium, etiam transiens, non acquirit; ut omnes fatentur, colligiturque ex *L. in re furtiva*, & *L. si non manifestus* ff. de condic. furtiva.

4º. sicut rei alienæ dominium, etiam transiens, invito domino non acquiritur, ita nec sine justo titulo: utpote qui tam necessarius est ad dominii, etiam transeuntis, translationem, quàm domini consensus.

5º. omnis contractus intrinsecè & formaliter injustus, est intrinsecè & formaliter invalidus. Igitur esse nequit dominii translatus.

6º. rei alienæ dominium, etiam transiens, non transfertur invito domino, ut Adversarii fatentur. Ut ergo transferatur, requiritur voluntas, & consensus domini in translationem. At in mutuatorio non magis est voluntas & consensus in translationem dominii usurarum transeuntis, quàm permanentis: neque enim magis cogitat de transferendo dominio transeunte, quàm de transferendo permanente; nec consensus ipsius in traditionem magis est consensus in translationem unius, quàm alterius dominii. Quamvis enim voluntariè tradat, non intendit tamen in mutuarium transferre, nisi dominium ejus, quod ipsi debetur ratione mutui, sortis utique. Reliquum proinde non tradit, ut ipse sit, etiam transeunte, sed ut mutuum concedat, conscientia ipsius relinquendo, an reliquum ipsi debeat.

7º. usurarius usuram certissimè debet restituere. Non apparet autem quâ ratione eam deberet restituere, si acquireret dominium ipse. Siquidem omnis ratio, quæ probat ipsum retinere non posse, similiter probat ipsum non posse acquirere; & omnis ratio, quæ probat dominium absque justo titulo permanere non posse, probat nec posse incipere, nec esse, ne uno quidem instanti. Si enim uno, quidni duobus? quidni tribus? &c.

Dixi in assertionem *per se loquendo*, quia usurarius, secundùm communem Doctorum sententiam, per accidens acquirit dominium usurarum, si eas ita miscuerit cum suis aliis rebus similibus, non minoris quantitatis, (v. g. pecuniam cum pecunia, frumentum cum frumento) ut ab istis illæ discerni nequeant; acquirit (inquam) earum dominium